

Tasa-arvokysymysten uusi tuleminen

MAARIT ALASUUTARI
CHILDCARE-konsortion
johtaja

Kansainvälisiltä kollegoilta olen kuullut ajoittain kysymyksen, miksi tutkia tasa-arvoa suomalaisessa varhaiskasvatuksessa. Suomihan on toteuttanut sen, mitä monessa maassa vasta tavoitellaan: kaikille lapsille yhtäläisen oikeuden varhaiskasvatukseen riippumatta vanhempien työtilanteesta tai muusta perhetaustasta.

Palvelujen yhtäläinen saatavuus katsotaan usein tasa-arvon ydinkysymykseksi. Suomalaisessa varhaiskasvatuspalvelujen tutkimuksessa tasa-arvon tematiikka menetti siksi paljolti kiinnostavuuttaan, kun (kokopäiväinen) subjektiivinen päivähoito-oikeus säädettiin 1990-luvulla. Pari vuosikymmentä tasa-arvon käsite olikin varhaiskasvatuksen tutkimukselta lähes unohduksissa. Sen sijaan yhteiskuntatieteellisessä perhevapaajärjestelmän tutkimuksessa tasa-arvosta on keskusteltu paljonkin. Niin meillä kuin kansainvälisesti lasten hoidon kysymyksiä on kuitenkin tarkasteltu erityisesti naisten aseman ja sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta. Vasta tämän vuosituhannen puolella on lisääntynyt keskustelu lasten asemasta ja oikeudesta varhaiskasvatukseen.

Käytännössä suomalaisessa lasten hoidon ja kasvatuksen järjestelmien tutkimuksessa on ollut kaksi toisistaan erillistä linjaa: päiväkotien kasvatustoiminnan ilmiöihin keskittyvä varhaiskasvatuksen tutkimus ja yhteiskuntatieteellinen perhevapaajärjestelmän tutkimus. Pienten lasten ja heidän perheidensä elämä on kuitenkin kokonaisuus, jossa perhevapaa- ja varhaiskasvatusjärjestelmät asettavat ehtoja ja antavat mahdollisuuksia niin lasten oppimisen poluille kuin kaikkien perheenjäsenten hyvinvoinnille. Samalla järjestelmät nivoutuvat kiinteästi toisiinsa.

Strategisen tutkimuksen neuvoston rahoittamassa CHILDCARE-projektissa (SA314317) tarkastelemme, millaisia tasa-arvon kysymyksiä lasten hoidon tukien järjestelmiin ja varhaiskasvatuspalveluihin liittyy ja miten näitä kysymyksiä voisi ratkaista. Hankettamme motivoi vilkas poliittinen keskustelu perhevapaista ja varhaiskasvatuksesta. Varhaiskasvatuksen lainsäädäntöä on uudistettu ja muutettu merkittäväällä tavalla muun muassa subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden osalta. Perhevapauudistuksesta on keskusteltu, mutta esimerkiksi kotihoidon tukeen muutoksia ei ole tehty. Tutkimukselle järjestelmän muutokset tuottavat uusia kysymyksiä. Yhtä lailla tärkeää on kuitenkin ottaa huomioon yhteiskunnan muutos yleisemmin, esimerkiksi alueellinen eriytymistä ja työelämän muutos. Lisäksi yksityisten varhaiskasvatuspalvelujen lisääntymiseen liittyy uudenlaisia tasa-arvon kysymyksiä, joita ei ole tutkimuksessa vielä tarkasteltu.

Tässä *Yhteiskuntapolitiikan* numerossa esitetään tuloksia, jotka pohjaavat CHILDCARE-projektin ensimmäisessä vaiheessa kerättyihin aineistoihin. Lähivuosina hankkeessa seurataan myös pitkittäisaineiston avulla, millaisiksi lasten hoidon ja kasvatuksen polut ja heidän vanhempiansa ja perheidensä elämä muotoutuvat lasten hoidon tukien ja varhaiskasvatusjärjestelmien kokonaisuudessa ja mitä tasa-arvon kysymyksiä niihin voi liittyä. Kokonaisuuksien ja jatkumoiden erittely on haasteellista niin tutkimuksessa kuin yhteiskunnallisissa keskustelussa, mutta sitäkin tärkeämpää, kun kyseessä on lasten ja heidän perheidensä yhdenvertaisuus, hyvinvointi ja tulevaisuus.